

Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy se stala spoluřešitelem prestižního půlmiliardového projektu CoRe zaměřeného na posílení společenské odolnosti vůči krizím

13.3.2024 - | Husitská teologická fakulta UK

Za hranice bezpečnosti: role konfliktu v posilování odolnosti (CoRe) je jedním z patnácti projektů, které uspěly v rámci výzvy Špičkový výzkum v Operačním programu Jan Amos Komenský zaměřené na podporu excelentního českého výzkumu. Za projektem stojí konsorcium deseti výzkumných institucí, jednou z nichž je i HTF UK. V reakci na válečnou situaci na Ukrajině, současnou klimatickou, energetickou nebo migrační krizi budou společně hledat mechanismy, jak posílit odolnost společnosti vůči konfliktům a krizovým jevům.

„Chceme umožnit nejlepšímu českému výzkumu se silným aplikačním potenciálem, aby dosáhl evropské špičky. Asi se shodneme, že na evropskou špičku si nemůžou sáhnout desítky záměrů, ale vyšší jednotky,“ říká k výsledkům výběru vrchní ředitel sekce mezinárodních vztahů, EU a ESIF na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy Václav Velčovský.

Pětiletý výzkum podpořený částkou téměř půl miliardy korun sdružuje více než dvě stovky vědkyň a vědců z Filozofické fakulty, Fakulty sociálních věd, Právnické fakulty, Husitské teologické fakulty a Evangelické teologické fakulty UK, z Filozofického a Sociologického ústavu AV ČR, z Filozofické a Právnické fakulty Masarykovy univerzity a Filozofické fakulty Univerzity Pardubice. Devět dílčích výzkumných záměrů se zabývá konkrétními aspekty konfliktu například v oblastech technologií či mezilidské komunikace, na strategické regiony či transformaci vzdělání v (post)krizové době. Výzkumníci z HTF UK se zapojili do týmů studujících konflikty v myšlení, konflikty identit v moderním umění a spiritualitě a konflikty v dějinné perspektivě.

Odborným manažerem projektu se stal profesor Petr Kratochvíl, přední světový odborník na roli náboženství v globální politice, teorii mezinárodních vztahů, evropskou integraci a ruskou zahraniční politiku. Má rozsáhlé zkušenosti ve vedoucích pozicích akademických institucí (v letech 2013–2018 byl ředitelem *Ústavu mezinárodních vztahů v Praze*) a předsedal také *Akademické radě Diplomacké akademie MZV ČR*. Je členem Řídícího výboru Trans-European Policy Studies Association, Akademického direktoria německého Institutu pro evropskou politiku a pravidelně spolupracuje s předními světovými univerzitami (Sciences Po, Cambridge, Oxford, La Sapienza ad.).

„Konflikty a krizové situace se stávají stále naléhavějším tématem ve společnosti i životě každého jednotlivce a je nutné se jimi podrobněji zabývat, abychom byli schopni je nejen zvládat, ale navíc z nich vyjít posíleni,“ říká rektorka Univerzity Karlovy Milena Králíčková.

Od září 2023 do června 2028 bude projekt CoRe zkoumat důsledky řetězení krizových jevů, jakými jsou změny klimatu, koronavirová pandemie či politické konflikty, které narušují společenské systémy po celém světě. Kvůli propojenosti globální ekonomiky a rapidnímu rozvoji digitalizace pociťuje Česko i Evropa důsledky těchto krizí již ve všech oblastech života. Kromě negativních jevů, které s sebou nesou, lze ale skrze ně a jejich pochopení budovat vyšší odolnost vůči současným bezpečnostním hrozbám, stejně jako budoucím výzvám, jakou je například dekarbonizace a rozvoj nových technologií.

„Lidé mají často představu, že konflikt je potřeba ze společnosti odstranit, že politický spor znamená problém, a že tedy harmonická a odolná společnost je založena na absenci konfliktu. Náš projekt vychází z opačného pohledu: Konflikt je nutnou součástí fungování společnosti. A zvyšování její odolnosti – nebo resilience, jak se dnes říká – spočívá v tom naučit se, jak konflikty zvládat, regulovat, usměrňovat tak, aby nebyly destruktivní,“ vysvětluje prof. Petr Kratochvíl.

Organizačním principem interdisciplinárně rozkročeného projektu je systematický rozvoj tzv. „resilience thinking“, jež vnímá jednotlivce, společnosti i hmotný svět jako komplexní systém, cyklicky se proměňující a sám sebe reflektující skrze škálu různorodých přírodních, společenských a psychologických procesů. Projekt vychází ze čtyř rozměrů společenské odolnosti: sociální, geopolitické, ekologické a digitální.

Nezbytností pro řešení takto definovaného unikátního pojetí výzkumu je propojení věd sociálních (politologie, sociologie, gender studies, jazykověda, právní věda, areálová studia, mediální studia, demografie, ekologie, vzdělávání), humanitních (filozofie a náboženství, historie, filologie, literatura, psychologie), ale i přírodních a technických (např. dialogická logika, teorie informací, aplikovaná lingvistika, Digital Humanities).

CoRe přinese svým uživatelům, tedy především legislativcům, odborné veřejnosti, muzeím, archivům, školám, ale i soukromým firmám, robustní znalostní a informační základnu pro zodpovědné rozhodování skrze databáze, korpusy a digitální nástroje. Nesporným přínosem výzkumu bude také posílení bližší spolupráce mezi tuzemskými výzkumnými institucemi a zároveň zefektivnění spolupráce se zahraničními vědci.

Hlavním řešitelem CoRe je FF UK, která projekt obdobných rozměrů v letech 2018–2023 již vedla, a to projekt Kreativita a adaptabilita jako předpoklad úspěchu Evropy v propojeném světě (KREAS), který byl největším humanitně zaměřeným projektem výzvy Excelentní výzkum v rámci Operačního programu Výzkum, věda, vzdělávání. Cenné zkušenosti získané při řešení projektu KREAS tak FF UK jako hlavní řešitel nového projektu CoRe může využít při nadcházející spolupráci s partnerskými institucemi.

„Získání tohoto projektu vnímám jako velký úspěch naší instituce a potvrzení toho, že humanitní a sociální vědy mohou originálním způsobem přispívat k řešení velmi konkrétních problémů, jež trápí nejen českou společnost. Vážím si toho, že tento projekt bude FF UK řešit s významnými partnery jak v rámci Univerzity Karlovy, tak v širším meziinstitucionálním rámci. Pevně věřím, že silný aplikační aspekt projektu umožní přesvědčivě ukázat přínos humanitního a společenskovědního uvažování pro českou společnost,“ konstatuje děkanka FF UK Eva Lehečková.

Název a registrační číslo projektu: Za hranice bezpečnosti: role konfliktu v posilování odolnosti, Reg. č. CZ.02.01.01/00/22_008/0004595.

Za hranice bezpečnosti: role konfliktu v posilování odolnosti (CoRe) je jedním z patnácti projektů, které uspěly v rámci výzvy Špičkový výzkum v Operačním programu Jan Amos Komenský zaměřené na podporu excelentního českého výzkumu. Za projektem stojí konsorcium deseti výzkumných institucí, jednou z nichž je i HTF UK. V reakci na válečnou situaci na Ukrajině, současnou klimatickou, energetickou nebo migrační krizi budou společně hledat mechanismy, jak posílit odolnost společnosti vůči konfliktům a krizovým jevům.

„Chceme umožnit nejlepšímu českému výzkumu se silným aplikačním potenciálem, aby dosáhl evropské špičky. Asi se shodneme, že na evropskou špičku si nemůžou sáhnout desítky záměrů, ale vyšší jednotky,“ říká k výsledkům výběru vrchní ředitel sekce mezinárodních vztahů, EU a ESIF na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy Václav Velčovský.

Pětiletý výzkum podpořený částkou téměř půl miliardy korun sdružuje více než dvě stovky vědkyň a vědců z Filozofické fakulty, Fakulty sociálních věd, Právnické fakulty, Husitské teologické fakulty a Evangelické teologické fakulty UK, z Filozofického a Sociologického ústavu AV ČR, z Filozofické a Právnické fakulty Masarykovy univerzity a Filozofické fakulty Univerzity Pardubice. Devět dílčích výzkumných záměrů se zabývá konkrétními aspekty konfliktu například v oblastech technologií či mezilidské komunikace, na strategické regiony či transformaci vzdělání v (post)krizové době. Výzkumníci z HTF UK se zapojili do týmů studujících konflikty v myšlení, konflikty identit v moderním umění a spiritualitě a konflikty v dějinné perspektivě.

Odborným manažerem projektu se stal profesor Petr Kratochvíl, přední světový odborník na roli náboženství v globální politice, teorii mezinárodních vztahů, evropskou integraci a ruskou zahraniční politiku. Má rozsáhlé zkušenosti ve vedoucích pozicích akademických institucí (v letech 2013–2018 byl ředitelem *Ústavu mezinárodních vztahů v Praze*) a předsedal také *Akademické radě Diplomatické akademie MZV ČR*. Je členem Řídícího výboru Trans-European Policy Studies Association, Akademického direktoria německého Institutu pro evropskou politiku a pravidelně spolupracuje s předními světovými univerzitami (Sciences Po, Cambridge, Oxford, La Sapienza ad.).

„Konflikty a krizové situace se stávají stále naléhavějším tématem ve společnosti i životě každého jednotlivce a je nutné se jimi podrobněji zabývat, abychom byli schopni je nejen zvládat, ale navíc z nich vyjít posílení,“ říká rektorka Univerzity Karlovy Milena Králíčková.

Od září 2023 do června 2028 bude projekt CoRe zkoumat důsledky řetězení krizových jevů, jakými jsou změny klimatu, koronavirová pandemie či politické konflikty, které narušují společenské systémy po celém světě. Kvůli propojenosti globální ekonomiky a rapidnímu rozvoji digitalizace pociťuje Česko i Evropa důsledky těchto krizí již ve všech oblastech života. Kromě negativních jevů, které s sebou nesou, lze ale skrze ně a jejich pochopení budovat vyšší odolnost vůči současným bezpečnostním hrozbám, stejně jako budoucím výzvám, jakou je například dekarbonizace a rozvoj nových technologií.

„Lidé mají často představu, že konflikt je potřeba ze společnosti odstranit, že politický spor znamená problém, a že tedy harmonická a odolná společnost je založena na absenci konfliktu. Náš projekt vychází z opačného pohledu: Konflikt je nutnou součástí fungování společnosti. A zvyšování její odolnosti – nebo resilience, jak se dnes říká – spočívá v tom naučit se, jak konflikty zvládat, regulovat, usměrňovat tak, aby nebyly destruktivní,“ vysvětluje prof. Petr Kratochvíl.

Organizačním principem interdisciplinárně rozkročeného projektu je systematický rozvoj tzv. „resilience thinking“, jež vnímá jednotlivce, společnosti i hmotný svět jako komplexní systém, cyklicky se proměňující a sám sebe reflektující skrze škálu různorodých přírodních, společenských a psychologických procesů. Projekt vychází ze čtyř rozměrů společenské odolnosti: sociální, geopolitické, ekologické a digitální.

Nezbytností pro řešení takto definovaného unikátního pojetí výzkumu je propojení věd sociálních (politologie, sociologie, gender studies, jazykověda, právní věda, areálová studia, mediální studia, demografie, ekologie, vzdělávání), humanitních (filozofie a náboženství, historie, filologie, literatura, psychologie), ale i přírodních a technických (např. dialogická logika, teorie informací, aplikovaná lingvistika, Digital Humanities).

CoRe přinese svým uživatelům, tedy především legislativcům, odborné veřejnosti, muzeím, archivům, školám, ale i soukromým firmám, robustní znalostní a informační základnu pro zodpovědné rozhodování skrze databáze, korpusy a digitální nástroje. Nesporným přínosem výzkumu bude také posílení bližší spolupráce mezi tuzemskými výzkumnými institucemi a zároveň zefektivnění spolupráce se zahraničními vědci.

Hlavním řešitelem CoRe je FF UK, která projekt obdobných rozměrů v letech 2018–2023 již vedla, a to projekt Kreativita a adaptabilita jako předpoklad úspěchu Evropy v propojeném světě (KREAS), který byl největším humanitně zaměřeným projektem výzvy Excelentní výzkum v rámci Operačního programu Výzkum, věda, vzdělávání. Cenné zkušenosti získané při řešení projektu KREAS tak FF UK jako hlavní řešitel nového projektu CoRe může využít při nadcházející spolupráci s partnerskými institucemi.

„Získání tohoto projektu vnímám jako velký úspěch naší instituce a potvrzení toho, že humanitní a sociální vědy mohou originálním způsobem přispívat k řešení velmi konkrétních problémů, jež trápí nejen českou společnost. Vážím si toho, že tento projekt bude FF UK řešit s významnými partnery jak v rámci Univerzity Karlovy, tak v širším meziinstitucionálním rámci. Pevně věřím, že silný aplikační aspekt projektu umožní přesvědčivě ukázat přínos humanitního a společenskovedního uvažování pro českou společnost,“ konstatuje děkanka FF UK Eva Lehečková.

Název a registrační číslo projektu: Za hranice bezpečnosti: role konfliktu v posilování odolnosti, Reg. č. CZ.02.01.01/00/22_008/0004595.

<https://htf.cuni.cz/HTF-425.html?locale=cz&news=21484>